

poštene služkinje Tonke, ki ima v tem skoraj odločilno vlogo. — Najboljše in najbolj dosledno pa je slikan značaj poštene in toliko izkušane glavne junakinje.

Vso povest preveva neka otožnost. „Tužna Istra“, „tužni istarski puk“ so slike, ki se nam kažejo, ko beremo žalostne prizore... Res, žalostne so razmere tam doli med našimi brati in skrajni čas je že, da se ubogemu narodu pomaga in sicer gmotno in moralno!

S. R.

Na obali Bosne. Črtice. Spisal Edhen Mulabdič. Vsebina knjige je dvajset črtic, iz katerih odseva življenje in mišljenje Hrvatov in Mohamedancev, živečih v Bosni. V deželi propada mohamedanski živeli bolj in bolj. Vzrok temu so njegovi verski poglavarji s svojim strogim konservativizmom. Mladina teži po novi kulturi, a greši mnogo s tem, ker vzprejema zgolj le njene slabe strani, ne pa tudi dobrih. Zato je treba mladino dobro odgajati in jo pošiljati v šole. To tendenco izraža pisatelj v večini črtic, zato so pa tudi značaji, katere nam riše, semtertja veliki ekstremi. Nikakor ni verjetno, da bi zanikaren mladenič v „Razsipniku“ po govoru svojega predstojnika nakrat postal zgled vsem drugim. — Ponekod nam slika pisatelj Bošnjake kot ljudi polne ljubavi do rodne zemlje. Tu postaja lirčen in subjektiven. Vidi se, da posnema v teh črticah Turgenjeve „Lovčeve zapiske“.

Najbolj dovršen je v humorističnih črticah in mej temi se odlikuje črtica „Lov“, kjer pripoveduje, kako je kratkovidni Zenilaga ubil namesto srne — jarca. Tudi „Garil“ je dobro-uspela humoreska. Najslabša pa je zadnja „Ala franka ili a turka“. Stvar je preneznatna in slabo utemeljena. Kar je že grajal hrvaški kritik in kar dela pri branju tudi Slovencu težavo, to je preobilna raba turških besedi, dasi je koncu pridejan precej dolg tolmač. Prav je, da rabi pisatelj karakteristične izraze tujega jezika, katerim se ni moči ogniti, n. pr. „haremu“, „hodža“ itd.; toda rabiti tujke „kazap“ namesto „mesar“; „merak“ namesto „želja“ — v književnem jeziku ni dovoljeno! Sicer pa — Edhen Mulabdič kaže lepo nadarjenost.

F. P.

Osvrt na kritiku druge hrvatske umjetničke izložbe. Napisao Stjepan Korenić. (Preštampano iz „Katoličkoga lista“.) U Zagrebu 1901. Tiskara C. Albrecht. 8°. Str. 45. Cena 1 K. — Ob zadnji umetniški razstavi v Zagrebu so se vnele po listih živahne razprave o umetniških delih hrvaških slikarjev. Posebno Medovićeve velike zgodovinske slike so obračale nase veliko pozornost. Kritiki so soglasno priznali slikarju veliko nadarjenost in spretnost, a nekateri

so se izpodtikali nad idejami, ki jih izraža Medović. Med temi tendencioznimi kritiki je prvi dr. Kršnjavi, ki je sicer jako izobražen, a ima take nazore, da ne moremo ž njim soglašati niti s krščanskega niti s slovanskega stališča. Pred vsem je očital Medoviću zgodovinsko neistinitost. G. Korenić krepko brani Medovića proti kritiki Kršnjavega in z veliko učenostjo pobija njegove razloge. Med drugim pravi Korenić: „Kakor v pravi poeziji in v dramatični umetnosti, tako mora tudi v pravi slikarski umetnosti resnica, lepota in dobrota imeti svoj sijaj. Ona mora človeškega duha voditi in razsvetljevati tudi v najglobljih blodnjah, da tudi v najhujših vihrav privlačuje, oplemenjuje in dviga človeško srce. Kakor v leposlovju pesnik, tako tudi v lepi umetnosti umetnik prikazuje poleg kreposti kot njeno nasprotje to, kar je grdo, nenravno, nevzorno, da pokaže krepost v lepšem svitu in da odvrne od nenravnosti duha in srce. Živi veri prvih kristjanov v enega pravega Boga je postavil Medović v „Bakanalu“ nasproti malikovavstvu in poganski politeizem. Nasproti krščanski nedolžnosti in kreposti je postavil razkošnost in krvoločnost pogansko. Ako bi Medović iz svojega „Bakanala“ odstranil krščanske mučenike, kakor želi g. dr. Kršnjavi, ako na sliki ne bi bilo omenjenih krščanskih kreposti — vprašamo dr. Kršnjavega: Katera krepost, katera vzvišena ideja bi pač na sliki odsevala iz temine one poganske moralne izkvarjenosti in katera bi gledavcu oplemenila duha in srce in ga povzdignila? Ravno ono protislovje, ki ga delajo na sliki krščanski mučeniki, dela sliko idealno in ji daje značaj umetnine, ker po njem se krepost v najhujših nasprotjih sijajno kaže in zmaga. Kak vzor bi nam podal Shakespeare v svojem „Othellu“, ako nam ne bi pokazal Desdemone v znani ulogi? Kako bi mogli spoznati Desdemonine kreposti, če nam ne bi pesnik nasproti barbarstvu in spletkarjenju mojstrsko prikazal one divne dušne lepote — nedolžnosti, dobrote in čiste neomadeževane ljubezni Desdemonine? Ko bi ne bilo v „Bakanalu“ krščanskih mučenikov, kako bi nam mogel umetnik predočiti ono živo vero prvih kristjanov in ono krepostno krščansko življenje, katero ni le nasprotno poganskemu nenravnemu malikovanju, ampak tudi najvzvišenejši vzor, za katerim mora človek težiti na zemlji, da se približa izviru vsake kreposti, vsake lepote, vsake dovršenosti — Bogu?“ — Ker dr. Kršnjavi brani pogane, da niso bili tako kruti, kakor jih slika Medović, mu dokazuje Korenić nasprotno z mnogimi zgodovinskimi podatki. Knjižica je jako poučna in lepa apologija Medovićeve umetnosti.

Dr. E. L.

Prešernov „Krst pri Savici“. — U slavu stogodišnjice rodenja Fr. Prešerna čitao u sjednici filol.-hist. razreda Jugosl. akademije znanosti i